

Povijesni pregled malakoloških istraživanja

21. lipnja 2025.

Spiridion Brusina

Zadar, 1845. – Zagreb, 1908.

Brusina

Školovanje i zaposlenje

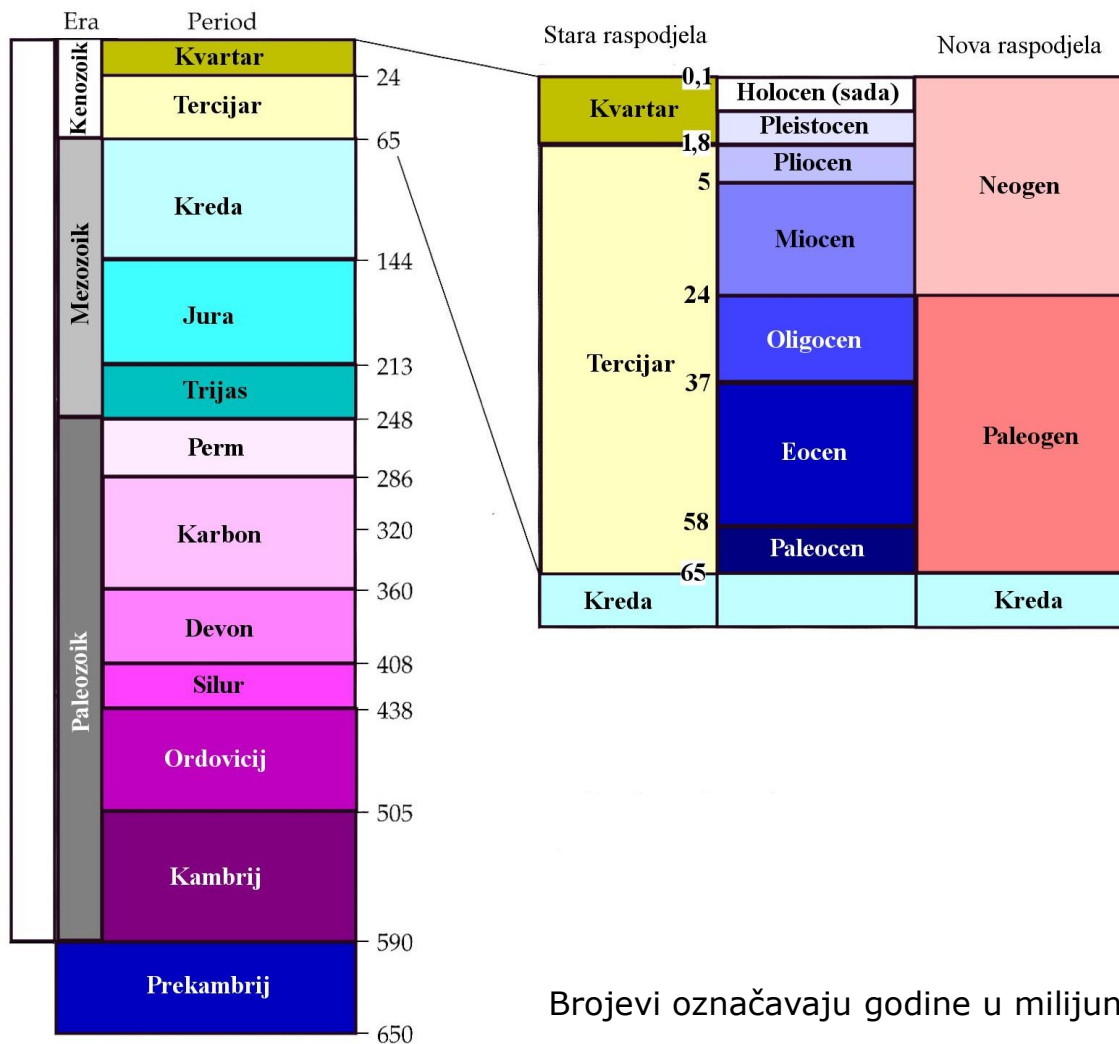
- Završio gimnaziju u Zadru (1865. g.)
- Studij prirodoslovlja završio u Beču
- Gimnazijski profesor u Zadru (1867. g.)
- Kao pristav primljen u Prirodopisne odjele **Narodnoga zemaljskog muzeja** u Zagrebu (1868. g.)
- Utemeljitelj i ravnatelj **Hrvatskog narodnog zoološkog muzeja u Zagrebu** (1876. g.)
- Prvi sveučilišni profesor na katedri za zoologiju zagrebačkog Sveučilišta (1876.-1900. g.)
- Umirovljen 1900. g.

- Znanstvena područja:
 - Malakologija
 - napisao 60 malakoloških rasprava
 - Ornitologija
 - napisao oko 20 rasprava
 - uveo ornitološka promatranja
 - Ihtiologija
 - napisao nekoliko rasprava
 - najviše proučavao ribe hrskavičnjače u Jadranu
 - Mamalogija
 - proučavao prvenstveno morske sisavce
 - napisao jednu raspravu
 - Biologija mora

Paleomalakologija

- Otkrio i opisao oko **600** za znanost novih svojti fosilnih puževa i školjkaša (**20 rodova i podrodova**)
 - Uzorci iz miocenskih i pliocenskih naslaga Hrvatske, ali i susjednih zemalja poput Bosne i Hercegovine, Srbije, Austrije, Mađarske i Bugarske
- Paleomalakološkim istraživanjima postao svjetski poznat znanstvenik
- Napisao dva vrlo važna monografska paleomalakološka djela:
 - "Gragja za neogensku malakološku faunu Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, uz neke vrste iz Bosne, Hercegovine i Srbije" (1897. g.)
 - atlas "Iconographia molluscorum fossilium" (1902. g.)

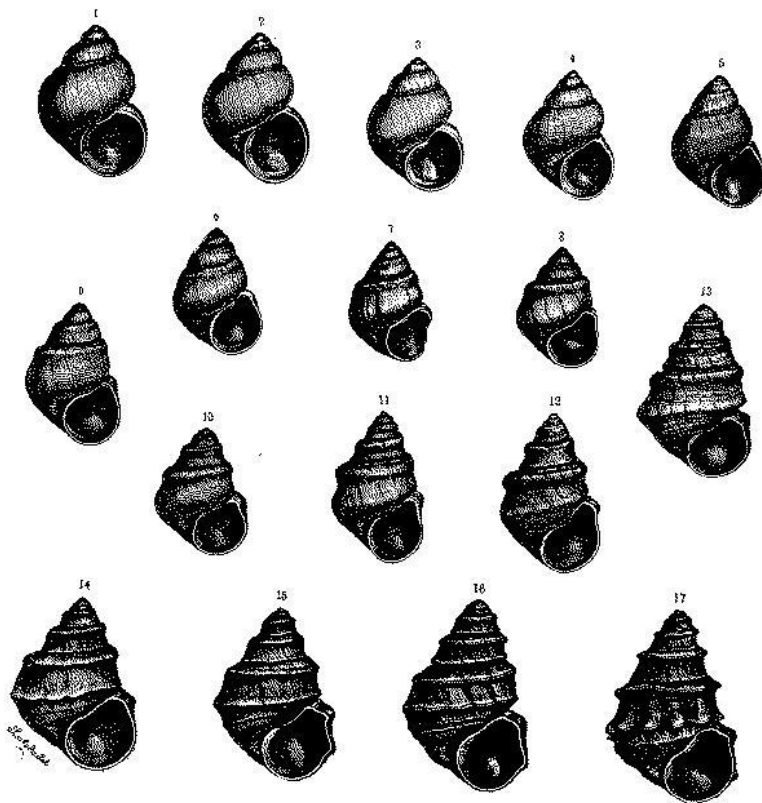
Geološka razdoblja

Razvojni niz puža ogrca (*Paludina neumayri*) u paludinskim slojevima gornjeg pliocena u Slavoniji

Paludina neumayri

stariji slojevi

Tulotoma hoernesii

mlađi slojevi

Biologija mora

- Znanstveno istraživanje Jadranskog mora:
 - znanstvena putovanja na hrvatski Jadran (1868.g., 1871.g., 1873.g.)
 - znanstveno putovanje jahtom **Margita** na kojem je (1894. g.) predvodio tim prirodoslovaca
 - znanstveno putovanje 1901.g.
 - 1907. i 1908. g. objavio do tada najpotpuniju **Faunu Jadrana** popisavši čak 563 svoje krednjaka, spužava, žarnjaka, mekušaca, kolutičavaca, rakova, ramenonožaca, mahovnjaka, bodljikaša, riba i sisavaca
- Zalagao se za osnivanje hrvatske biološke postaje na Jadranu
 - (tek 1930. g. osnovan Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu)

Brusina

Stručni rad - rad na zbirkama

- Zoološke i paleomalakološke zbirke uredio i svrstao po načelima muzejske struke
- Među zoološkim zbirkama njegovom zaslugom obogaćne i sređene:
 - malakološka zbirka
 - ornitološka zbirka
 - zbirke kojima se prikazuje fauna Jadranskoga mora
- **Paleomalakološka zbirka** čuva se danas u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju u Zagrebu i **proglašena je spomeničkom baštinom nulte-kategorije.**

- Utemeljitelj i velikim dijelom tvorac bogate i vrlo vrijedne visoko stručne i znanstvene knjižnice Hrvatskog narodnog zoološkog muzeja u Zagrebu (knjige od 17. st. do početka 20. st.)
 - cijeli veliki nizovi, djela u mnogo svezaka izvješća raznih istraživačkih ekspedicija (npr. *Challenger*),
 - glasovita serija Folin, Perier: "*Les Fonds de la Mer* (1867-1883),
 - važni prirodoslovni časopisi, npr. *Annales des sciences naturelles* (od 1834), *Archiv für mikroskopische Anatomie* (od 1865), *Archives de Zoologie expérimentale et générale* (od 1872), *Zeitschrift für wissenschaftliche Zoologie* (od 1848), *Transaction of the Zoological Society of London* (od 1835), *Proceedings of the Zoological Society* (od 1830), *Annales de la Société Entomologique de France* (od 1832).
 - klasična djela Linnaeusa, Lamarcka, Cuviera, Darwina i drugih velikih prirodoslovaca

Brusina

- Pisac prvih prirodoznanstvenih bibliografija u Hrvata:
 - *"Jedan decenium naše zoologičke literature (1867-1877)" 1880.g*
 - *"Prirodne znanosti, osobito zoologičke u obće i kod nas; (1842-1885)" 1876. g.*
 - *Zoologija i Hrvati (1885. g.)*
- Suradivao s brojnim znanstvenicima iz svijeta (razmjena literature, pomoć u determinaciji)
- Redoviti član JAZU, član mnogih akademija i stručnih prirodoslovnih društava
- Predsjedao i sudjelovao na mnogim međunarodnim kongresima

Brusina

- Promicao Darwinove evolucionističke ideje u nas
- Suosnivač Hrvatskog naravoslavnog društva (1885. g.) i pokretač njegovog znanstvenog časopisa "Glasnik" (danas Hrvatsko prirodoslovno društvo – časopis "Periodicum biologorum")
- Član Uprave Hrvatskoga glazbenog zavoda
- Član Društva hrvatskih književnika od njegova osnutka (1900. g.)

Zanimljivosti

drugi o Brusini

"Da stvori i pribavi muzeju što je trebalo, imao se boriti premnogim poteškoćama, trebao je teške borbe za prostorije, za ormare, za biblioteku... Osim zbirke koje je stvorio - ornitološke i opće zoološke - osim izloženih zbiraka, ima zoološki muzej danas preko tisuću pretinaca, a u njima mnogo stotina tisuća primjeraka zareznika, te recentnih i fosilnih mekušaca, dok 1868. nije bilo ni jednog pretinca."

Milan Grlović (1899)

Zanimljivosti

drugi o Brusini

“ Zbirke malakološke jesu najznamenitije zoološkog muzeja i po broju i po izboru primjeraka kao i po razmjerno velikom broju unika. Za nas je dakako najznamenitija jadranska zbirka mekušaca, takove bo zbirke nema ni jedna evropska država sa svog mora. Da je tomu tako dokazuju oni mnogi stručnjaci koji su proučili tu zbirk... ”

Milan Grlović (1899)

Brusina

Spomenik na rivi u Zadru

Literatura

- Balabanić, J. (1988): Brusina prirodoslovac. Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb.
- Matonićkin, I., Erben, R. (2002): Opća zoologija. Školska knjiga, Zagreb.